

บทที่ 1

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการศึกษา

การศึกษาเป็นกระบวนการทุกชนิดที่ช่วยพัฒนาหรือปรับปรุงจิตใจ อุนิสัย และคุณสมบัติทางกายภาพต่าง ๆ ของมนุษย์ได้ดีขึ้น การศึกษาไม่ได้อยู่ภายในห้องหรือ เขตรั้วของโรงเรียน การศึกษาของมนุษย์เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่เรายังเป็นเด็ก ครูคนแรก คือ พ่อ แม่ หรือญาติพี่น้องและมิตรสหายของพ่อแม่ และเมื่อได้เข้าโรงเรียนแล้ว พ่อ แม่ และคนใกล้ชิดก็ยังเป็นครูของเราอยู่ด้วยเสมอ การศึกษามีใช่จะได้รับจากครูหรือ โรงเรียนแต่เพียงอย่างเดียว การศึกษาได้มาจากการเรียนด้วยตนเอง จากเพื่อน หรือจากประสบการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต ซึ่งล้วนจัดเป็นการศึกษาได้ทั้งสิ้น

1. ความหมายของการศึกษา

นักการศึกษาและบุคคลหลายอาชีพได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความหมายคำว่า การศึกษาแตกต่างกันไป ซึ่งยากที่จะกล่าวถึงความหมายของการศึกษาให้แน่นอนลงไปได้ เพราะหลายคนหลายทัศนะไม่เหมือนกัน

ดังนั้น เพื่อให้เกิดมโนทัศน์ (Concept) ในความหมายของการศึกษา ที่ถูกต้อง จึงขอเสนอความหมายของการศึกษาโดยแบ่งเป็นแนวทางต่าง ๆ ได้ดังนี้

1.1 ความหมายของการศึกษาตามรูปศัพท์

คำว่า "ศึกษา" เป็นภาษาสันสกฤต ตรงกับภาษาบาลีว่า สิกขา ซึ่งมีความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493 ว่า การเล่าเรียน การฝึกฝน และการอบรม

คำว่า "ศึกษา" ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า "Education" ซึ่ง

Webster's New International Dictionary of the English Language มีรากศัพท์มาจากภาษาลาตินว่า educare มีความหมายว่า To bring up a Child physically of mental คือ การอบรมเด็กทางกายหรือทางสมอง

1.2 ความหมายของการศึกษาตามแนวคิดของนักการศึกษาต่างประเทศ และนักการศึกษาไทยที่สำคัญ ๆ

ในที่นี้ขอ เสนอความตามแนวคิดของนักการศึกษาและกลุ่มนักการศึกษา
ดังนี้

1.2.1 จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ชาวอเมริกัน มีชีวิตอยู่ระหว่าง ค.ศ.1859-1952 อยู่ในช่วง พ.ศ.2402-2495 ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า

1. "การศึกษาคือชีวิต" (Education is life)
ไม่ใช่เป็นการเตรียมตัวเพื่อชีวิตภายหลัง เพราะชีวิตภายหลังย่อมมีการเปลี่ยนแปลง จึงเตรียมตัวเพื่อชีวิตภายหลังไม่ได้ การศึกษากับชีวิตเป็นของคู่กัน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ トラบใดที่ยังมีชีวิตอยู่จะต้องมีการศึกษาอยู่ตลอดไป เป็นการศึกษาตลอดชีวิต ฉะนั้นในการจัดการศึกษาจึงจัดให้เรียนสิ่งที่จำเป็นต่อชีวิตประจำวัน นำเรื่องในชีวิตประจำวันมาศึกษา หัดแก้ปัญหาในชีวิตปัจจุบัน
2. "การศึกษาคือความเจริญงอกงาม" (Education is growth) คนที่ได้รับการศึกษาย่อมเจริญงอกงาม

ทุกทาง ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา แต่ความ
งอกงามดังกล่าวต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีในทางสังคม
ปรารถนาด้วย

คุณค่าของการศึกษาอยู่ที่บทบาทที่การศึกษา
สามารถสร้างความปรารถนาที่จะเจริญงอกงามต่อเนื่อ
กันตลอดไปให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล (desire for
continued growth) และการที่การศึกษาให้เครื่องมือ
(means) ช่วยทำให้ความปรารถนาดังกล่าวเป็นความ
จริงขึ้นมาด้วย

3. "การศึกษาคือการสร้างประสบการณ์ให้แก่ชีวิต"

การศึกษาจะต้องจัดให้มีกิจกรรม (Activity) เพื่อ
ให้ผู้เรียนเกิดการกระทำ (Transaction) เพื่อให้
เกิดประสบการณ์ (Experience) อันนำไปสู่ความ
เฉลียวฉลาด (Intelligence) ของมนุษย์

1.2.2 องค์การยูเนสโก ได้ให้ความหมายของการศึกษาว่า การศึกษา
เป็นกระบวนการตลอดชีวิต การศึกษาแบบนี้คือการศึกษาระเภทไม่เป็นแบบแผน
(Informal Education) ซึ่งหมายถึงการศึกษาที่เป็น "กระบวนการตลอดชีวิต"
เป็นการศึกษาเรียนรู้ ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ การปฏิบัติภารกิจในชีวิตประจำวัน
ด้านต่าง ๆ เช่น การเล่น การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน หรือการประกอบอาชีพ
ของมนุษย์ทุกคน

สำหรับนักการศึกษาของไทยก็ได้ให้ความหมายการศึกษาไว้หลายท่าน
ในที่นี้ขอกล่าวถึงความหมายที่ ดร. ภิญโญ สาร ได้รวบรวมความคิดเห็นของบุคคลผู้มี

อาชีพต่าง ๆ ที่ให้ความหมายของการศึกษาแตกต่างกันไป พอจะสรุปได้ว่า

"การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาบุคคลทั้งในด้านจิตใจ นิสัย และคุณสมบัติ
 ใช้อื่น กระบวนการศึกษาเป็นเครื่องมือที่คนรุ่นหนึ่งให้แก่คนอีกรุ่นหนึ่ง เครื่องมือนี้
 ถ้าไม่นำไปใช้จะไม่เกิดประโยชน์อันใด นอกจากนี้การศึกษายังเป็นเครื่องมืออันสำคัญ
 ของรัฐในการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของพลเมือง เพื่อก่อให้เกิดความมั่นคง
 ของรัฐ ตามที่รัฐต้องการทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม และการเมือง"

1.3 ความหมายของการศึกษาในทัศนะของผู้ประกอบอาชีพอื่น ๆ

มีบุคคลสำคัญในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ได้ให้ความหมายของการศึกษา
 ไว้ แต่ในที่นี้ขอกล่าวเฉพาะความหมายของ ทัลคอตท์ พาร์สัน (Talcott Parson)
 นักสังคมวิทยา มีความเห็นว่า การศึกษาคือเครื่องมือเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีบทบาท
 ในวงการอาชีพต่าง ๆ ของผู้ใหญ่ ถึงแม้ว่าวิชาที่เรียนจะไม่เกี่ยวข้องโดยตรงในการ
 ประกอบอาชีพ แต่การศึกษาที่สนับสนุนให้เด็กแข่งขันกันทำคะแนนสูง ๆ ช่วยสร้างค่านิยม
 ในการทำงานให้ได้รับความสำเร็จในตัวเด็ก แม้เด็กจะมีบุคลิกภาพต่าง ๆ กัน
 แต่โรงเรียนก็ทำหน้าที่อบรมให้เด็กเป็นสมาชิกของสังคมที่มีรูปแบบตามที่สังคมปรารถนา
 ได้เหมือน ๆ กัน กิจกรรมต่าง ๆ ที่หล่อหลอมเด็กให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมเรียกว่า
 กิจกรรมสังคมประภิต (socialization activities)

1.4 ความหมายของการศึกษาโดยสรุป

จากความคิดเห็นของบุคคลต่าง ๆ ที่ให้ความหมายของการศึกษา
 แตกต่างกันไปดังกล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถเน้นให้เห็นความหมายของการศึกษาใน
 ปัจจุบันได้ดังนี้ คือ

การศึกษาคือการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน และประสบการณ์ดังกล่าวนี้จะต้องเป็นที่พึงปรารถนา และมีคุณประโยชน์แก่สังคมในอันที่จะทำให้ผู้เรียนมีความเจริญก้าวหน้าไปตามความสามารถของตนในทุกวิถีทาง และมีชีวิตอยู่ด้วยความสงบสุขอันเป็นที่พึงปรารถนาของสังคมนั้น ๆ

2. ความมุ่งหมายของการศึกษา

ความมุ่งหมายของการศึกษา เป็นเป้าหมายหรืออุดมการณ์หรือปรัชญาที่มุ่งหวังที่กำหนดไว้เป็นแนวทางในการปฏิบัติการกิจการทางการศึกษา เพื่อให้ได้ผลสำเร็จตามที่ต้องการ การศึกษาเป็นเครื่องมือที่จะพัฒนาบุคคลให้เป็นที่พึงประสงค์แล้ว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องวางจุดมุ่งหมายของการศึกษาให้แน่ชัดไปว่า จะจัดการศึกษาเพื่ออะไร โดยยึดแนวทางหรือปรัชญาอะไรเป็นหลัก และจะดำเนินการไปได้ โดยใช้วิธีการอย่างไร

2.1 ลักษณะความมุ่งหมายของการศึกษาที่ดี ความมุ่งหมายของการศึกษาที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

2.1.1 ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และความเข้าใจ ซึ่งก่อให้เกิดค่านิยมที่ถูกต้อง มีพฤติกรรมเป็นที่พึงปรารถนาของสังคม

2.1.2 ควรตั้งอยู่บนรากฐานทางการศึกษาอย่างถูกต้อง แน่นแฟ้น เช่น พื้นฐานทางปรัชญา จิตวิทยา ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

2.1.3 ควรยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมกับสภาวะการณ์

2.1.4 ควรกำหนดไว้อย่างชัดเจนไม่คลุมเครือ

2.1.5 ควรตั้งอยู่บนรากฐานของความเป็นจริง และสามารถที่จะปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จได้

2.1.6 ต้องส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในทุก ๆ ด้าน

2.2 ระดับความมุ่งหมายของการศึกษา แบ่งได้เป็น 5 ระดับ ดังนี้

2.2.1 ความมุ่งหมายระดับชาติ เป็นระดับสูงสุด ความมุ่งหมายระดับนี้ถือว่าเป็นหลักในการจัดการศึกษา หรือต้นกำเนิดความคิดในการกำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาระดับอื่น ๆ คุ้ได้จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520

2.2.2 ความมุ่งหมายในแต่ละระดับการศึกษา มีความเฉพาะเจาะจงอยู่แค่เพียงระดับการศึกษาหนึ่ง เช่น ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอุดมศึกษา

2.2.3 ความมุ่งหมายในระดับของหลักสูตร ความมุ่งหมายในแต่ละระดับการศึกษามักถูกนำมาใช้เป็นความมุ่งหมายของหลักสูตรด้วย คือ ใช้แทนกันได้ ความมุ่งหมายของหลักสูตรระดับชาติที่ถือเป็นแกนกลางมักจะกำหนดไว้อย่างเป็นกลาง เพื่อให้ง่ายแก่การปฏิบัติ

2.2.4 ความมุ่งหมายในระดับหมวดวิชา เป็นความมุ่งหมายเฉพาะและแตกต่างกันไปในแต่ละหมวดวิชา

2.2.5 ความมุ่งหมายในการสอน ความมุ่งหมายในการสอนมีความสำคัญมาก ความมุ่งหมายนี้จะบังเกิดผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับ การกระทำซึ่งออกมาในรูปของการสอน ความมุ่งหมายในการสอนที่ชัดเจนที่สุด เรียกว่า ความมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ซึ่งหมายถึง ความมุ่งหมายระดับการเรียนการสอนที่ระบุการกระทำเพื่อพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างชัดเจนว่าผู้เรียนสามารถทำอะไรได้บ้างหลังจากที่เรียนบทเรียนนั้น ๆ ไปแล้ว

2.3 ความมุ่งหมายของการศึกษาโดยทั่วไปตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงสมัยปัจจุบัน

ความมุ่งหมายการศึกษาของโลกนับแต่สมัยโบราณมาจนถึงปัจจุบัน
แบ่งออกได้เป็น 3 ระยะ คือ

2.3.1 ความมุ่งหมายของการศึกษาสมัยโบราณ

ความมุ่งหมายของการศึกษาในสมัยโบราณเป็นไปเพื่อสร้าง-เสริมอุปนิสัยใจคอ ความถนัดตามธรรมชาติ ทักษะ และคุณธรรมของบุคคล โดยการศึกษาด้วยตนเองตามวิถีแห่งการมีชีวิตร่วมกัน ดังนั้น การศึกษาในสมัยโบราณจึงเป็นการศึกษาเพื่อความอยู่รอด และรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีของเผ่าพันธุ์ของชน-มิให้สูญหายไป

ในระยะต่อมา โรงเรียนในโลกนี้ได้เกิดขึ้นเมื่อมนุษย์ได้ประดิษฐ์ภาษาเขียนขึ้นมาเพิ่มเติมจากภาษาพูดที่มีอยู่แล้ว และก็ได้คิดประดิษฐ์ภาษาพิมพ์ตามมามาก ดังนั้น การเรียนรู้ของผู้เยาว์ก็เริ่มเปลี่ยนจากการฟังจากปากเปล่าหรือการเข้าร่วมในพิธีกรรมเป็นการเรียนรู้จากการอ่านตำรา ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยทางอ้อม แต่ก็สามารถเรียนรู้ได้มากกว่าและเร็วกว่า ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้สั่งสมไว้ในตำรานั้นได้ถ่ายทอดกันมานับพัน ๆ ปี ผู้ที่มีความรู้ดีในตำราก็ตั้งตนขึ้นเป็นครู ผู้ที่ต้องการเรียนรู้จากครูก็เข้ามาเป็นนักเรียน อย่างไรก็ตาม สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนในระยะนั้นเป็นความสัมพันธ์ที่ใช้พระเดชมากกว่าพระคุณ ซึ่งปรากฏว่าบรรดาพระและนักบวชทั้งหลายมีอิทธิพลเหนือการศึกษามาก

จากสมัยกลางจนถึงสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา ยุโรปได้แผ่อิทธิพลขยายอารยธรรมเป็นอันมาก การศึกษาในสมัยนั้นเน้นจัดให้เพื่อบุตรขุนนางและผู้ที่อยู่ตระกูลสูง มั่งคั่งส่วนใหญ่ แต่อย่างไรก็ตาม ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีเสรีภาพทาง

การศึกษาด้วย พร้อมทั้งได้วางรากฐานแห่งมนุษยธรรม ถึงแม้ว่าในบางกรณีอิทธิพลของการพัฒนาอารยธรรมเหล่านี้จะมีผลซ้ำต่อการศึกษา แต่ก็ได้มีการพัฒนาทางการศึกษาไปเป็นอันมากเหมือนกัน ความคิดทางปรัชญาที่ดี ความคิดในทางจิตวิทยาที่ดี ภาษาพูดที่ดี ภาษาเขียนที่ดี เหล่านี้ได้แพร่หลายไปมาก และในสมัยนี้เองได้มีการนำเครื่องพิมพ์เข้ามาใช้เป็นเครื่องมือในการผลิตตำราและเผยแพร่วิชาการด้านต่าง ๆ การศึกษาจึงได้ขยายตัวออกไปเป็นอันมาก และมีหลายรูปแบบมากขึ้น

2.3.2 ความมุ่งหมายของการศึกษาสมัยใหม่

เมื่อมีการปฏิวัติอุตสาหกรรมเกิดขึ้นในประเทศอังกฤษ และเมื่อการปฏิวัติอุตสาหกรรมได้ขยายตัวไปยังประเทศต่าง ๆ หลายประเทศนั้น การปฏิวัติดังกล่าวได้เป็นแรงหนุนให้มีการขยายการศึกษามากขึ้น และเป็นเหตุที่ทำให้ความมุ่งหมายการศึกษาในสมัยนั้นหันเหไปจากเดิม และกลายเป็นการศึกษาของคนธรรมดาสามัญทั่วไป มิใช่แต่พวกผู้คืออย่างเก่าก่อนเท่านั้น ที่จะได้รับการศึกษาดีกว่าคนธรรมดาสามัญทั่วไป การศึกษากลายเป็นกิจกรรมสากลทั่วโลก บางประเทศเริ่มมีกฎหมายบังคับให้เด็กเข้าเรียนและการให้สิทธิในการร่วมปกครองประเทศ แต่เรื่องการแบ่งชั้นวรรณะให้การศึกษาก็ยังคงมีอยู่ แต่อย่างไรก็ดีเพราะการปฏิวัติอุตสาหกรรมนั่นเองที่ทำให้ประชาชนทั่วไปได้เข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัยมากขึ้น ซึ่งแต่เดิมนั้นเชื่อกันว่า มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันของอภิสิทธิ์ชนผู้ถือกำเนิดในตระกูลสูงและร่ำรวยมั่งคั่งเท่านั้น หมายความว่า อุทิศการแห่งประชาธิปไตยได้เริ่มเกิดขึ้นในวงการศึกษาย่างแล้ว

ในช่วงระยะต่อมา สมาคมการศึกษาแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Education Association หรือ N.E.A.) ได้เสนอความมุ่งหมายทางการศึกษาไว้ 4 ประการ ได้แก่

1. มีสิ่งจะ การรู้จักตนเอง (Self realization) คือ ต้องการให้ผู้เรียนเป็นผู้มีสมรรถภาพ มีประสิทธิภาพทั้งทางกายและทางใจ ทำให้เป็นตัวของตัวเอง

2. มีมนุษยสัมพันธ์ (Human Relation) การศึกษาจะต้องพยายามส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวดำเนินไปด้วยดี เพราะว่าครอบครัวเป็นสถาบันเบื้องต้นที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตมนุษย์อย่างมาก หากครอบครัวดี ชุมชนก็ดี เจริญประเทศชาติก็ก้าวหน้า

3. มีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Efficiency) การศึกษาช่วยให้รู้จักประกอบอาชีพที่มีรายได้ดี รู้จักการใช้จ่ายใช้สอยและออมทรัพย์

4. มีความเป็นพลเมืองดี (Civic responsibility) การศึกษาพึงอบรมประชาชนให้รู้จักหน้าที่ของตนที่พึงปฏิบัติต่อประเทศชาติภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย และต่อสังคมอื่น ๆ เพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันโดยสันติสุข

ความมุ่งหมายทางการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ประเทศส่วนใหญ่ ใ้ได้ถือ เป็นแม่แบบในการกำหนดความมุ่งหมายของประเทศของตน

2.3.3 ความมุ่งหมายของการศึกษาศสมัยปัจจุบัน

นับแต่สงครามโลกครั้งที่สองได้สิ้นสุดลงแล้ว การศึกษาได้กลายเป็นกิจการที่สำคัญที่สุด โดยเห็นได้จากงบประมาณการศึกษาที่รัฐบาลของแต่ละประเทศ ใ้ได้ทุ่มเทไป และความมุ่งหมายของการศึกษาในช่วงระยะเวลาต่อมาก็ยังยึดแนวความมุ่งหมาย 4 ประการที่สมาคมการศึกษาแห่งชาติของสหรัฐอเมริกาให้ไว้ และความมุ่งหมายของการศึกษาได้เปลี่ยนแปลงตามสภาพของสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบันวิวัฒนาการในด้านต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

และความต้องการของประชากรในแต่ละประเทศ ก็เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ความมุ่งหมายของการศึกษาเปลี่ยนไป ทั้งนี้ส่วนใหญ่จะเน้นความมุ่งหมายของการศึกษาตามความต้องการของสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศนั้น ๆ เป็นหลัก

3. ลักษณะของการจัดการศึกษา

เมื่อมองย้อนหลังไปยังอดีตก่อนแล้วจึงย้อนมาพิจารณาปัจจุบัน ทำให้มองเห็นสภาพการจัดการศึกษาในหลายศตวรรษที่ผ่านมา เป็นการเปลี่ยนแปลงแบบวิวัฒนาการมาทั้งสิ้น การเปลี่ยนแปลงแบบวิวัฒนาการนี้เป็นไปในลักษณะของกระบวนการปรับตัวให้เข้ากับวิถีทางแห่งชีวิตแบบต่าง ๆ และสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ดังนั้นจากลักษณะของการจัดการศึกษาของมนุษย์ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน จัดเป็น 3 ลักษณะ คือ

3.1 การจัดการศึกษาเพื่ออภิสิทธิ์ชน (Elitism)

ความหมายของ Elite โดยสรุป คือ บุคคลซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่ามีฐานะสูงในสังคมหนึ่ง โดยเฉพาะผู้มีอำนาจสูงสุดในสังคมหรือผู้มีสิทธิพิเศษในสังคมมากที่สุด เราเรียกว่าบุคคลนั้นเป็นผู้มีลักษณะของ "Elite" กล่าวอีกนัยหนึ่ง Elite คือชนชั้นสูงนั่นเอง ในกรณีที่บุคคลมี Elite จะต้องประกอบด้วยตำแหน่งการงานที่มีความรับผิดชอบกิจการสังคมของเขาเป็นพิเศษด้วย

Elite จึงประกอบด้วยบุคคลซึ่งเป็นผู้ที่รู้จักกันดี และถูกยอมรับให้เป็นผู้นำในการทำงานหนึ่ง ๆ เช่น ผู้นำทางการเมือง ผู้นำทางธุรกิจ ผู้นำทางศิลปกรรม ผู้นำทางวิทยาศาสตร์ และผู้นำทางศาสนาพิธีการ ผู้นำเหล่านี้เป็นผู้มีอิทธิพลสำคัญในการที่จะเป็นผู้เปลี่ยนแปลงทัศนคติกลุ่มกับทั้งเป็นผู้กำหนดคุณค่าทางสังคมด้วย

สำหรับการศึกษาที่จัดให้แก่พวก Elite นั้นเป็นการศึกษาที่แยกกลุ่มหัวกะทิของสังคมออกจากคนส่วนใหญ่ มุ่งกะเกณฑ์ "คนที่ดีที่สุด" เข้าเป็นสมาชิกตามที่

ได้กำหนดไว้ ดังนั้น โรงเรียนจึงทำหน้าที่เสมือนตะแกรงเริ่มจากชั้นประถม กลั่นกรองขึ้นไปตามลำดับ เพื่อจะเลือกสรรกลุ่มทักษะที่สำหรับอนาคต ส่วนการศึกษาในระดับสูงหรือชั้นมหาวิทยาลัยนั้น ถือกันว่าเป็นสถาบันทางการศึกษาของอภิสิทธิ์ชน ผู้ถือกำเนิดในตระกูลสูงและร่ำรวยมั่งคั่งเท่านั้น โดยจะเห็นได้ว่า บทบาทของมหาวิทยาลัยจะถูกกำหนดให้สนองความต้องการของกลุ่มชนที่กุมอำนาจทางเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมของยุคนั้นสมัยนั้นเสมอ ในสมัยกรีกและโรมันโบราณ มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งเพาะปัญญา และหลอมจิตใจชนชั้นสูง วิชาที่สอนก็เป็นวิชาชีพชั้นสูง (Professionals) เช่น การเมือง กฎหมาย และแพทย์ สำหรับพวกผู้ดีเหล่านั้นเท่านั้นจะไม่สอนวิชาชีพชั้นต่ำ (Crafts) อันเป็นวิชาทำมาหากินของสามัญชนเลย ในยุคมีมหาวิทยาลัยเป็นแหล่งเตรียมคนให้เป็นพระและเป็นขุนนางอันเป็นชนชั้นปกครองสมัยนั้น การฟื้นฟูศิลปวิทยาการของกรีกและโรมันในยุคต่อมาได้ทำให้การศึกษาเกี่ยวกับมนุษย์และชีวิตปัจจุบันเฟื่องฟูขึ้นมาแทนที่การศึกษาเกี่ยวกับพระเจ้าและชีวิตในโลกหน้า แต่การสอนมุ่งสอนแต่วิชามนุษยศาสตร์ (Humanities) เพื่อความเป็นมนุษย์เพียงอย่างเดียว ทำให้การสอนในมหาวิทยาลัยเป็นเรื่องของชนชั้นสูงเพียงหยิบมือหนึ่ง ไม่สอดคล้องแม้แต่กับความต้องการของชนชั้นกลาง ซึ่งเกิดขึ้นในยุคนั้น อันได้แก่ พวกพ่อค้า นายธนาคาร และพวกช่างฝีมือต่าง ๆ ในยุคปฏิรูปศาสนา แม้แต่การศึกษามวลชน (Mass or Universal Education) จะเกิดขึ้นและได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวาง แต่มหาวิทยาลัยยังคงเป็นเรื่องของชนชั้นปกครองเท่านั้น มหาวิทยาลัยเพ็งยีคประโยชน์ (Utility) เป็นหลักสำคัญในการจัดหลักสูตร เมื่อวิทยาศาสตร์เริ่มเจริญขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 17 นี้เอง ชนชั้นกลางเริ่มมีอำนาจทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมในสมัยนี้ ฉะนั้นประโยชน์ที่ใช้เป็นกฎเกณฑ์จึงเป็นประโยชน์ของชนชั้นกลางเท่านั้น การปฏิวัติอุตสาหกรรมและการปฏิวัติประชาธิปไตยในคริสต์ศตวรรษที่ 18 ส่งผลให้ชนชั้นกลางมีอำนาจเด็ดขาดในยุโรปและอเมริกา

3.2 การจัดการศึกษาเพื่อผู้มีความสามารถ (Meritocracy)

Meritocracy เป็นระบบที่ถือเอาความสามารถเป็นหลัก

(A system in which advancement is based on ability or achievement) คือ ถือว่าประชาชนที่มีความสามารถควรจะได้รับการศึกษา ในกรณีที่เด็กมีความสามารถเป็นพิเศษแต่เกิดในครอบครัวซึ่งบิดามารดาไม่มีความสามารถถึงระดับนั้นก็ไม่ได้หมายความว่าเด็กคนนั้นจะถูกตัดสิทธิ์ในการศึกษาแต่อย่างใด ในทำนองเดียวกัน เด็กที่มีผู้มีความสามารถเท่าที่ควร แต่ปรากฏว่าเกิดในตระกูลชนชั้นปกครองหรือทหาร ก็ไม่ได้หมายความว่าเขาจะมีสิทธิพิเศษในการเข้ารับการศึกษาระดับสูงแต่อย่างใด

3.3 การจัดการศึกษาเพื่อความเสมอภาคให้แก่คนทั่วไป (Egalitarianism)

Egalitarianism สนับสนุนความเสมอภาคเป็นหลัก (Advocating the doctrine of equal political, economic, and legal rights for all citizens) เดิมทีในความคิดเห็นของพวกชนชั้นสูง ได้กำหนดว่าการศึกษาคือสิ่งสำคัญสำหรับพวก Elite และความคิดเห็นนี้ได้ยึดถือมาจนกระทั่งปี ค.ศ. 1940 (พ.ศ. 2483) ปรัชญาของ Meritocracy นั้นถือว่าประชาชนที่มีความสามารถควรได้รับการศึกษา ความคิดในแนวนี้ได้ถูกกลืนไปกับความคิดเห็นของ Egalitarianism ซึ่งสนับสนุนการเปิดโอกาสให้คนทั่วไปได้รับการศึกษาระดับสูง ปรัชญาความคิดของทั้ง 3 พวกนี้ได้มีผลหรืออิทธิพลในด้านส่งเสริมการศึกษาในปัจจุบัน และ Egalitarianism จะได้รับความนิยมต่อไปในอนาคตตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970 (พ.ศ. 2513) เป็นต้นไป แต่มีวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยบางแห่งยังคงยึดถือและรับเฉพาะพวกที่มีสติปัญญาสูง (Intellectually elite) เท่านั้น เป็นหลักการที่ว่ามหา-

วิทยาลัยที่ดีและมีชื่อเสียงต้องการที่จะรักษาระดับการศึกษาหรือมาตรฐานการศึกษาของเขาไว้ ด้วยเหตุนี้สถาบันเหล่านี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเลือกสรรผู้ที่มีความฉลาดและความสามารถสูงเป็นพิเศษเข้ารับการศึกษา

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

การศึกษาเป็นตัวเร่งที่สำคัญที่สุดที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการในสิ่งต่าง ๆ ในสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญดังนี้ คือ

1. มุ่งให้บุคคลมีความสามารถในอาชีพไม่ว่าผู้นั้นจะอยู่ในอาชีพใด การศึกษามุ่งให้บุคคลมีทักษะในวิชาชีพของตนโดยสมัครใจและเต็มใจ ไม่รังเกียจว่าอาชีพของตนจะสูงค่าอย่างไร เพราะให้ถือเสียว่าอาชีพทุกอย่างเป็นการสร้างสรรค์และอำนวยความสะดวกสบายให้แก่สังคม

2. มุ่งให้บุคคลเข้าสังคมได้ ผู้มีการศึกษาย่อมทราบดีเพราะได้เรียนรู้เกี่ยวกับสังคม รู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ว่าจะทำตัวอย่างไรในสังคมแบบนั้น

3. มุ่งให้มีจิตใจเพื่อสังคม รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น รู้จักให้และรับ คนเราจะเข้าสังคมได้ก็จำเป็นจะต้องรู้จักกฎเกณฑ์และระเบียบของสังคมเสียก่อน เพื่อเป็นการเสริมสร้างบุคลิกลักษณะของตนเอง นอกจากนี้ยังต้องรู้จักการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และต้องคิดว่าประโยชน์ส่วนรวมนั้นสำคัญกว่าประโยชน์ส่วนตัว เมื่อบุคคลปฏิบัติได้ก็ย่อมจะได้รับประโยชน์นานาประการอันเป็นผลพลอยได้จากการมีจิตใจเพื่อสังคม

4. มุ่งให้บุคคลทำงานที่มีประโยชน์แก่ตัวเองและสังคม ผู้ที่ได้รับการศึกษาย่อมรู้จักคุณค่าของงานที่ทำ อันเป็นผลตอบแทนในการใช้แรงงานในทางที่ดีและสุจริต

เพื่อความสงบสุขของสังคม เพราะการทำงานที่มีประโยชน์เป็นการสร้างผลิตผล และใช้
ใช้ทรัพยากรธรรมชาติไปในทางที่ถูกต้อง ไม่เป็นการทำลายเศรษฐกิจของประเทศชาติ
หรือทรัพยากร ของชาติ งานที่มีประโยชน์นี้ต้องเป็นงานที่สุจริต ดังนั้น งานสุจริตทุก
อย่างไม่ว่างานอะไรมีประโยชน์ทั้งนั้น ซึ่งเป็นธรรมดาอยู่เองที่บุคคลกระทำย่อมมี
ประโยชน์ต่อตัวเองและสังคม

กล่าวอีกนัยได้ว่า การศึกษาช่วยพัฒนามนุษย์ในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะ
ช่วยพัฒนาทางด้านพุทธิศึกษา (Intellectual Education) อันได้แก่ สติปัญญา
หรือมันสมอง ให้มนุษย์มีความฉลาดและรอบรู้ทั้งที่ใช้ความคิดและความจำ พัฒนาทาง
ด้านจริยศึกษา (Moral Education) ความประพฤติและจิตใจให้มีความประพฤติดี
มีจิตใจที่มีคุณธรรม มีมนุษยธรรม มีวัฒนธรรมและศีลธรรม ที่สังคมนั้น ๆ ยึดถือหรือที่
สังคมต้องการ พัฒนาการทางด้านพลศึกษา (Physical Education) คือความเจริญ
ทางร่างกายให้มีพลานามัยแข็งแรง มีสุขภาพดี มีความคล่องแคล่วในการใช้ข้อวัชระ
ต่าง ๆ ปลอดภัยจากโรคร้ายไข้เจ็บ ปลอดภัยจากอุบัติเหตุต่าง ๆ มีความรู้ความเข้าใจ
ในเพศศึกษา และการดำรงชีวิตในครอบครัว ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และรู้จัก
วิธีพักผ่อนที่ทำให้ร่างกายมีสุขภาพดียิ่งขึ้น และประการสุดท้ายหัตถศึกษา (Manual
education) การศึกษายังช่วยป็นฐานให้รู้จักใช้มือ และความชำนาญงานต่าง ๆ
เป็นการค้นคว้าหาความสามารถของตนในการประกอบอาชีพให้รู้ว่าจะมีฝีมือประกอบ
อาชีพที่ต้องใช้แรงงานมนุษย์ได้หรือไม่ ถ้าได้ควรเป็นอาชีพประเภทใด ขณะเดียวกัน
เป็นการฝึกลบรมิให้ขยันขันแข็ง ไม่เลือกงาน และไม่ถูกฝีมือที่มนุษย์ใช้แรงงานของ
คนทำงานเป็นผลงานออกมา

หนังสืออ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435 - 2507. พระนคร :

โรงพิมพ์คุรุสภา, 2507. หน้า 2.

กรมวิชาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. ความเป็นมาของแผนการศึกษาแห่งชาติ.

(เอกสารฉบับที่ 1 ชุดพัฒนาทางการศึกษา พระนคร : โรงพิมพ์มิ่งคล
การพิมพ์, 2504) หน้า 50.

เกทหลง ปภาวสิทธิ์. ประวัติการศึกษาไทย. พระนคร : โรงพิมพ์บรรหาร, 2503.

หน้า 2

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. "การวิวัฒนาการแผนการศึกษาแห่ง

ชาติ อดีต-ปัจจุบัน", วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ. ปีที่ 11

เล่มที่ 4 (เมษายน - พฤษภาคม 2520). หน้า 30 - 35.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. 2519.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. นโยบายการศึกษาของประเทศไทย.

เอกสารอัดสำเนาเข้าปก, 2524.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. "ปฏิรูปแผนการศึกษาแห่งชาติ",

วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ. ปีที่ 9 ฉบับพิเศษ พ.ศ.2518.

หน้า 191.

ฐิติพงษ์ ธรรมานุสรณ์และคณะ. พื้นฐานการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
อักษรเจริญทัศน์, 2522.

ถวิล สุริยนต์และคณะ. ประมวลความรู้ชุดครูประถม 6 วิชา. พระนคร :
สื่อสารการค้า, 2501. หน้า 124.

ธำรง บัวศรี. "การปรับปรุงการเรียนการสอนในโรงเรียน", ประมวลบทความ
เกี่ยวกับการมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2513.
หน้า 521.

ทวีป อภิสวัสดิ์. "การศึกษาตลอดชีพ", คุรุปริทัศน์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (สิงหาคม),
2520.

บรรณาธิการ. "บทนำ", ศึกษาศาสตร์สาร. ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (กรกฎาคม -
กันยายน 2523), หน้า 1 - 4.

บรรจง ชูสกุลชาติ. การศึกษาเพื่อชีวิต. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2519.

บรรจง ชูสกุลชาติ. "โลกใหม่ในการศึกษา", วิทยาสาร. ปีที่ 29 ฉบับที่ 21
(1 พฤศจิกายน 2521), หน้า 36 - 39.

พนัส หันนาคินทร์. การศึกษาของไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช,
2521.

พนัส หันนาคินทร์. หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช,
2513. หน้า 7

- ไพบูลย์ ช่างเรียน. สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2516. หน้า 116 - 117.
- ภิญโญ สารธร, คร. หลักการศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุภา, 2521.
- วิทยากร เชียงกุล. แนวความคิดใหม่ทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์-การพิมพ์ 2521.
- สวัสดิ์ จงกล. วิวัฒนาการการจัดการบริหารการศึกษา. เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการครั้งที่ 3 บทเรียนในรอบร้อยปีที่ผ่านมา, 4 - 8 สิงหาคม 2512. หน้า 4
- สิปปนนท์ เกตุทัต, คร. "การศึกษากับความมั่นคงแห่งชาติ การปฏิรูปการศึกษา," รัฐสารศึกษาศาสตร์. เล่มที่ 20 ฉบับที่ 2 เมษายน 2521, หน้า 106-217.
- สุมิตร คุณานุกร. หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2518. หน้า 44
- สุนทร ศรีรักษา. พื้นฐานการศึกษา. ลพบุรี : หัตถโกศลการพิมพ์, 2522.
- อบรม สีนภิบาล และ ชาญชัย ศรีไสยเพชร. พื้นฐานการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเคียนสโตร์, 2522.
- อารี โสติพันธ์ และคณะ. พื้นฐานการศึกษา. กรุงเทพฯ : เฉลิมชัยการพิมพ์, 2520.
- อุทัย เศษตานนท์. พื้นฐานการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2522.

เอกวิทย์ ณ ถลาง, ดร. "เพื่อความเข้าใจสารและธรรมชาติของการศึกษา",
หนังสือชุดวรรณไวทยากร. พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2514.
 หน้า 4.

Algo D. Henderson and Jean Glidden Henderson. Higher
Education in America. (Problems, Priorities and
Perspects) Jossey-Bass Publishers, San Francisco.
 Washington. London. 1975. P. 44 - 47.

A.S. Hornby, E.B. Gatenby, H. Wakefield. The Advance learner's
Dictoinary of Current English. (London : Oxford
 University Press, 1961.) p. 368.

Carter V. Good. Dictionary of Education. (New York : McGraw-
 Hill Book Co., Inc. 1959) p. 191.

Dunham, Franklin, et al. Encyclopedia. ed. New York University
 Encyclopedia Division, (1961)', 250.

John S. Brubacher. On the Philosophy of Higher Education.
 Jossy-Bass Publishers, San Francisco. Washington.
 London. 1978. p. 56 - 67.

-----, Webster's New International Dictionary of English
Language. 2 nd. ed. Landar : G Bell + Sans; LTD,
 1955.

แบบฝึกหัดบทที่ 1

1. ข้อใดที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการศึกษามากที่สุด ?
 1. แอ๊ดเป็นเด็กเรียนเก่ง อารมณ์ร้าย สุขภาพแข็งแรง
 2. เอียดเป็นเด็กเรียนดี นิสัยสุภาพ แต่เป็นหัวแค้น
 3. อ็อคเป็นเด็กตั้งใจเรียน สุขภาพดี เป็นที่รักของเพื่อน
 4. อ๊าทเป็นเด็กขยัน มีอารมณ์ขัน และเป็นที่รักของเพื่อน

2. ข้อใดถือว่าเป็นการเริ่มต้นการศึกษาของมนุษย์ ?
 1. เข้าโรงเรียนอนุบาลเมื่ออายุ 3 - 5 ขวบ
 2. พ่อแม่สอนให้เริ่มหัดพูด
 3. นับตั้งแต่เริ่มเรียนการศึกษาภาคบังคับ
 4. การได้เข้าร่วมกลุ่มกับเพื่อนเด็ก ๆ

3. ข้อใดเป็นความหมายของการศึกษาที่ตรงกับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493
 1. มาลาได้เข้าเรียนและได้รับการฝึกฝนทั้งกายและทางสมอง
 2. มาลัยได้เข้าเรียนและได้รับการฝึกหัดทั้งทางวิชาชีพและวิชาการ
 3. มานะได้เข้าเรียนในกระบวนการแบบเบ็ดเสร็จ
 4. มาลีได้เรียนหนังสือพร้อมทั้งได้รับการฝึกฝนและอบรม

4. ข้อใดตรงกับความหมายของประโยคต่อไปนี้ "To bring up a child physically or mental."
 1. การอบรมเด็กทางกายหรือทางสมอง
 2. การอบรมเด็กทางจิตใจหรือพฤติกรรม

3. การอบรมเด็กทางด้านจริยะหรือศีลธรรม
 4. การอบรมเด็กทางด้านจิตใจหรือสมอง
5. ข้อใดที่ไม่เกี่ยวข้องกับความหมายของการศึกษาของจอห์นคูด ?
1. การศึกษาคือชีวิต
 2. การศึกษาคือการพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์
 3. การศึกษาคือความเจริญงอกงาม
 4. การศึกษาคือการสร้างประสบการณ์ให้แก่ชีวิต
6. ข้อใดตรงกับความหมายของการศึกษาที่องค์การยูเนสโกให้ไว้
1. สมศักดิ์เข้าเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนจบปริญญาเอก
 2. สมชายเข้าเรียนการศึกษาผู้ใหญ่และเข้ารับการฝึกอบรมในวิชาชีพของตนอยู่เป็นประจำ
 3. สมเกียรติสอบเทียบ ม.6 แล้วเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัย
 4. สมบูรณ์เรียนได้เกียรตินิยมตั้งแต่เด็กจนจบปริญญา
7. ความหมายที่ว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐนั้น หมายถึงข้อใด ?
1. พลเมืองญี่ปุ่นมีความสามัคคีและได้ชื่อว่าเป็นชาตินิยม
 2. พลเมืองอเมริกันมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจสูง
 3. พลเมืองไทยมีความเชื่อมั่นในชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
 4. พลเมืองฝรั่งเศสได้ชื่อว่าเป็นเจ้าของวัฒนธรรมทางด้านภาษา
8. ข้อใดที่ตรงกับความหมายของ "กิจกรรมสังคมประภิต" มากที่สุด ?
1. โรงเรียนพญาไทเน้นจัดกิจกรรมด้านเกษตรและลูกเสือ
 2. โรงเรียนบางกะปิเน้นจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้เด็กทั้งโรงเรียน

3. โรงเรียนเทพลีลาเน้นจัดกิจกรรมบันเทิงและกีฬาให้กับเด็ก
 4. โรงเรียนราชวินิตเน้นจัดกิจกรรม ลูกเสือ เนตรนารี และกิจกรรมด้านกีฬาให้แก่เด็ก
9. ข้อใดที่ตรงกับความหมายของ "การศึกษาคือการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียน" ?
1. อรทัย เข้าเรียนชั้นอนุบาลแล้วสามารถอ่านและเขียน ก-ข ได้ดี
 2. อรุณฯ เข้าเรียนชั้นอนุบาลแล้วสามารถร้องเพลงและเล่นนิทานได้ดี
 3. อรวรรณ เข้าเรียนประถมปีที่ 3 แล้วสามารถสอนหนังสือให้เด็กแถว ๆ บ้านได้
 4. อรวิน เข้าเรียนประถมปีที่ 1 แล้วสอบผ่านได้คะแนนสูงสุดในระดับชั้น
10. ความมุ่งหมายของการศึกษาเป็นเป้าหมายเพื่อมุ่งหวังสิ่งใด ?
1. กำหนดเป็นแนวทางในการปฏิบัติภารกิจทางการศึกษาให้สำเร็จตามความต้องการ
 2. แสดงออกให้เห็นส่วนเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์และนโยบาย
 3. กำหนดไว้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตามนโยบายและแผนในการจัดการศึกษา
 4. กำหนดวัตถุประสงค์ นโยบายและแผนเพื่อจะปฏิบัติการให้มีผลตามความมุ่งหมาย
11. ทำไมจึงถือว่าเป็นความจำเป็นที่จะต้องวางจุดมุ่งหมายของการศึกษาให้แน่ชัด ?
1. การศึกษาเป็นเครื่องมือที่จะพัฒนาสังคมให้เจริญรุ่งเรืองทันโลก
 2. การศึกษาเป็นเครื่องมือที่จะพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศให้เจริญรุ่งเรือง
 3. การศึกษาเป็นเครื่องมือที่จะพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย
 4. การศึกษาเป็นเครื่องมือที่จะพัฒนาบุคคลให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการ

12. ข้อใดที่ไม่ตรงกับลักษณะความมุ่งหมายของการศึกษาที่ดี ?
1. กำหนดค่าใช้จ่ายอย่างชัดเจนไม่คลุมเครือ
 2. ยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงได้กับสภาวะการณ์
 3. เน้นส่งเสริมการพัฒนาของเด็กในด้านวิชาการและพลานามัย
 4. ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์มากที่สุด
13. ความมุ่งหมายของการศึกษาระดับใดที่ถือเป็นแกนกลางเพื่อให้ง่ายแก่การปฏิบัติ ?
1. ความมุ่งหมายระดับชาติ
 2. ความมุ่งหมายในแต่ละระดับการศึกษา
 3. ความมุ่งหมายในระดับของหลักสูตร
 4. ความมุ่งหมายในระดับหมวดวิชา
14. ความมุ่งหมายในการสอนจะบังเกิดผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับข้อเลือกข้อใด ?
1. การกระทำซึ่งออกมาในรูปของการสอน
 2. การกระทำซึ่งออกมาในรูปของผู้เรียน
 3. การกระทำซึ่งออกมาในรูปของกิจกรรม
 4. การกระทำซึ่งออกมาในรูปของผู้เรียนและผู้สอน
15. ข้อใดตรงกับความมุ่งหมายของการศึกษาสมัยโบราณมากที่สุด ?
1. เป็นการศึกษาด้วยตนเองตามวิถีแห่งการมีชีวิตร่วมกัน
 2. เป็นการศึกษาของคนสามัญทั่วไปไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะ
 3. เป็นการศึกษาถึงพิธีการต่าง ๆ จากพ่อมดหมอผีประจำเผ่า
 4. เป็นการศึกษาเพื่อรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของเผ่าพันธุ์

16. หลังจากที่มนุษย์ได้คิดภาษาเขียนขึ้นมาและมีการเรียนรู้จากตำราเรียนนั้น ผู้มีอิทธิพลทางการศึกษาคือผู้ใด ?
1. พ่อและแม่
 2. ครูและอาจารย์
 3. พระและนักบวช
 4. นักการศึกษา
17. จากสมัยกลางจนถึงสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา ได้วางรากฐานในเรื่องใด ?
1. ปรัชญา
 2. วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ
 3. ศาสนา
 4. มนุษยธรรม
18. อะไรเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่วิชาการในด้านต่าง ๆ ในสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา?
1. การประดิษฐ์ตัวอักษร
 2. เครื่องพิมพ์
 3. การประดิษฐ์กระดาษและเครื่องเขียน
 4. เครื่องถ่ายภาพเอกสาร
19. สาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษาสำหรับผู้อยู่ในตระกูลสูงมาเป็นสามัญชนคืออะไร ?
1. การปฏิรูปการศึกษา
 2. ความเจริญทางด้านเทคโนโลยี
 3. การปฏิวัติทางอุตสาหกรรม
 4. การรวมตัวของนักการศึกษาในยุโรป

20. หลังจากปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป ประเทศต่าง ๆ ได้มองเห็นการจัดการศึกษาเป็นอย่างไร ?
1. เป็นอุดมการณ์แห่งประชาชาติไทย
 2. เป็นกิจกรรมสากลทั่วโลก
 3. เป็นกิจกรรมอันดับที่สองรองจากเศรษฐกิจ
 4. เป็นกิจกรรมที่คู่ไปกับการปกครองประเทศ
21. คำกล่าวที่ว่าอุดมการณ์แห่งประชาชาติไทยได้เริ่มเกิดขึ้นในวงการศึกษามายาวนานว่าอย่างไร ?
1. ประชาชนทั่วไปมีสิทธิเข้าเรียนในระดับประถมศึกษามากขึ้น
 2. ประชาชนทั่วไปมีสิทธิเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษามากขึ้น
 3. ประชาชนทั่วไปมีสิทธิเข้าเรียนในระดับวิทยาลัยมากขึ้น
 4. ประชาชนทั่วไปมีสิทธิเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัยมากขึ้น
22. ข้อใดที่มิใช่ความมุ่งหมายของการศึกษาที่ทางสมาคมการศึกษาแห่งชาติของสหรัฐอเมริกาให้ไว้ ?
1. รู้จักตนเอง
 2. มีความรู้ มีศีลธรรมและมีใจบุญ
 3. มีมนุษยสัมพันธ์
 4. มีความเป็นพลเมืองดี
23. เหตุผลข้อใดที่สนับสนุนคำกล่าวที่ว่า การศึกษาเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุด (หลังสงครามโลกครั้งที่สอง)
1. การพัฒนาการเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอนที่ก้าวหน้า
 2. หุ่นเทงปริมาณให้กับการศึกษาของแต่ละประเทศ

3. การขยายสถาบันทางการศึกษาทุกระดับ
 4. ออกกฎหมายการศึกษาภาคบังคับให้เด็กทุกคนต้องเข้าเรียน
24. สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้ความมุ่งหมายของการศึกษาปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป ?
1. ความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
 2. ความต้องการของประชากรทั่วโลก
 3. ความต้องการของสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศ
 4. ถูกข้อ 1 และ 2
25. การศึกษาที่จัดให้แก่พวกอภิสิทธิ์ชนนั้นเป็นการจัดการศึกษาในระดับใด ?
1. ประถมศึกษา
 2. มัธยมศึกษา
 3. วิทยาลัย
 4. มหาวิทยาลัย
26. ในสมัยกรีกและโรมันโบราณ มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งเพาะปัญญาทางด้านใด ?
1. การเมือง กฎหมายและแพทย์
 2. อักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์
 3. ศาสนศาสตร์และปรัชญา
 4. การเมือง การปกครองและศาสนา
27. ข้อใดที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการจัดการศึกษาเพื่อผู้มีความสามารถ ?
1. คีรีบูนสอบ เข้ามหาวิทยาลัยมหิดลได้
 2. ฟุตตี้คุณแม่ฝากเข้าโรงเรียนสวนกุหลาบ
 3. คาราวาว เข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยรามคำแหง
 4. เรวัต เข้าเรียนในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

28. ข้อใดที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการจัดการศึกษาเพื่อความเสมอภาคให้แก่คนทั่วไป ?
1. การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค
 2. การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง
 3. การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
 4. การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเปิดในส่วนกลางและมหาวิทยาลัยเอกชน
29. ตัวแรงที่สำคัญที่สุดที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการในสิ่งต่าง ๆ ในสังคม คืออะไร ?
1. เศรษฐกิจ
 2. สังคม
 3. การเมือง
 4. การศึกษา
30. ข้อใดที่ไม่เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายที่สำคัญของ ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา ?
1. มุ่งให้บุคคลมีความสามารถในอาชีพ
 2. มุ่งให้บุคคลเข้าสังคมและมีจิตใจเพื่อสังคม
 3. มุ่งให้บุคคลทำงานที่มีประโยชน์แก่ตัวเองและครอบครัว
 4. มุ่งให้บุคคลมีความสามารถในอาชีพและเข้าสังคมได้
31. การศึกษาที่ช่วยให้มนุษย์มีความฉลาดและรอบรู้ทั้งที่ใช้ความคิดและความจำ ตรงกับการพัฒนาทางด้านใด ?
1. พุทธิศึกษา
 2. จริยศึกษา
 3. พลศึกษา
 4. หัตถศึกษา

32. การศึกษาในเรื่องความรู้ความเข้าใจในเพศศึกษาและการดำรงชีวิตในครอบครัวเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางด้านใด ?

1. พุทธิศึกษา
2. จริยศึกษา
3. พลศึกษา
4. ทัศนศึกษา